

Redaktor a vydavatel Antonín Fröhlich, Dolní Újezd u Lipníka n./Beč.

Tiskem knihtiskárny Jar. Strojil v Přerově.

»Záhorská kronika« vychází čtvrtletně v Dolním Újezdě u Lipníka nad Bečvou. Předplácí se do 1. ledna 1940 10 K, od 1. ledna 1940 12 K. Při hromadné objednávce nejméně 10 výtisků dáme 1 výtisk nádavkem. Placení se děje složnými listky šekového úřadu číslo 100.630 Brno.

Užívání novinových poštovních známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Brně č. 69.140-VI. ze dne 18. srpna 1925.

Podací poštovní úřad: Dolní Újezd u Lipníka n. B.

Adresa redakce a administrace: »Záhorská kronika« v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.

Obsah 4. čísla: Dr. Adolf Turek: Švédská posádka na Fulneku a Záhoří. (Dokončení.) — F. N.: Zdeněk Kavka z Ričan. — Ant. Fabík: Gallašova autobiografie. — S. Z.: Soběchlebské matriky z konce 17. století. — Dr. Adolf Turek: Platy panských zaměstnanců na panství dřevohostickém v letech 1617—1620. — F. N.: Obrázky ze života naší šlechty v 16. století.

Drobné zprávy: Kněz Václav, farář v Lipniku r. 1560. (Dr. Josef Spisár.) — Moravské chmelařství v roce 1883. (Mikuláš Klapal.)

Pověsti našeho kraje: Strašidlo. (Z Bezuchova.) — Hastrmanov kousky. (Z Radkova.) — O dvanácti černých princeznách. (Ze Soběchleba.)

Všem odběratelům!

Ukončujeme XXII. ročník. Záhorská kronika vycházela za nynější správy nepřetržitě 15 let (od ročníku VIII.).

K dostání jsou vázané ročníky XII.—XXI. po 12 K. Rovněž k dostání Fl. Zapletal: Z minulosti Hostýna a Bystřice pod Host.

Pověsti našeho kraje vyšly v sešitech po 50 hal. Celkem vyšla 4 čísla o 4 stranách mimo obálky.

Vydavatelstvo Záhorské kroniky.

Redakci došlo:

Bohumír Indra: Odboj města Hranic 1620—1627 a jeho potrestání. Nákladem Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. - Zvláštní otisk z »Casopisu Vlasten. spolku musejního v Olomouci, roč. 53., čís. 197 a 198. (Rok 1940.) - Známý pilný přispivatel Záhorské kroniky vypisuje tu »jasnější obraz události, jak se města dotkly, a všimá si zejména význačnějších postav odboje z řad místní drobné šlechty a měšťanstva, jež účast na rebéliích zaplatily smrtí, vězením a konfiskacemi«. Doporučujeme.

Regionalismus ve vědě a v národní osvětě. Jak pracovati v krajích. Vyšlo v knihovně Lidová výchova. Studijní knihovna Masarykova ústavu pro národní výchovu, svazek VII. Vydává Masarykův ústav pro národní výchovu, ústředí české osvěty v Praze XII, Blanická 4.

Nepostradatelná příručka pro lidovýchovné pracovníky. Doporučujeme.

Karel Špaček: Ze starých zápisů města Brušperku. S 2 obrázky. Zbytky starých chalup nad »Tarasem« a Brušperk z roku 1872. - Brušperk 1940.

Antonín Pavlín: Píseň o záhorském kraji. Verše. Nákladem vlastním v Brně 1940. Vytiskla Akc. tiskárna v Praze. Cena 8 K. Expeduje František Sec, Bosonohy u Brna 285.

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří a Pobečví.

Vychází čtvrtletně v Dolním Újezdě u Lipníka nad Bečvou.

Ročník XXII.

Červen 1940.

Číslo 4.

Dr. Adolf Turek:

Švédská posádka na Fulneku a Záhoří.

(Dokončení.)

Není divu, že si švédští důstojníci hledali snad i nějakým malým sporem vyrazení, vždyť zábav bylo jistě málo a nebyla na ně ani nálada. Ostatně nebylo ani s kým; švédské panstvo se stýkalo jen se zámeckými úředníky anebo s důstojníky císařskými či švédskými, táhnoucími občas kolem se svými oddíly. Někdy si asi zalovili. V září r. 1649 sháněl vrbovský hořmistr Tomáš Hladný na prosbu páně velitelovu ve Vídni nějakého anglického psa. Tu a tam přišla nějaká vyšší »inspekce«, jako v listopadu 1649 přehlídka velitele posádky olomoucké. Není proto divu, že si páni časem zajeli i jinam na zábavu. Jedna cesta dopadla nedobře. V květnu 1650 jel pokladník s velitelem do Olomouce. Vracejíce se přes Hranice zdrželi se tam na vyzvání císařského plukovníka Gordona, poveselili pitkou a 6. V. vyjeli domů, cestou se však dali do sebe. Velitel nejprv po pokladníkovi střelil, pak po něm třikrát bodl, však beze škody; trpěl zajisté mlhou před očima. Nakonec ho dal mušketýrem přes noc zavířiti v šerhovně. Když byl pokladník ráno propuštěn, nešel již na zámek, ale jel ihned zpět do Olomouce stěžovati si plukovníku Wintrovi. Jak se tato ostuda nakonec urovnala, není mi známo. Tolik na ukázkou, jak se panstvo bavívalo.³⁴⁾

Švédská posádka pobývajíc na Fulneku i po uzavření míru byla pro kraj v každém případě zatížením, zvětšeným ještě tím, že nyní měla císařská vojska ze Slezska volný průchod Moravskou branou a také ho plně využívala. Proto tažení vojenských oddílů i přes Záhoří přibývá (pluk Schneiderův, poč. 1649 v Lipníku, Dřevohosticích a Podštátě, jehož části zde dlely posádkou již dříve); na samotném panství fulneckém se pak v l. 1648—1650 několikrát stalo, že poddaní musili živiti zároveň dvoje vojsko. Nejvíce trpěly ovšem obce ležící při opavské silnici. Proto si celé okolí oddychlo, když započalo jednání o odchod švédské posádky, nad nímž měl bdíti císařský plukovník Jan Kryštof z Puchheimu. 30. VI. 1650 přišla do zámecké kanceláře fulnecké zpráva, že evakuace byla stanovena na 6. VII., pak však ihned

³⁴⁾ Fulnek IV A 2 fol. 3, 7, 9, 12, 25, 29, 35, 39—40, 45, 51—59, 70, 74, 82, 93—101, IV A 4, fol. 3—4, 6—7, 24, IV A 5, fol. 9 a j., XVII/1.

změněno datum na 8. t. m., kdy měli Švédové vykliditi i ostatní čtyři moravské pevnosti, které ještě drželi, totiž Olomouc, Sovinec, Šternberk a Uničov. Na ten den měly býti připraveny z celého okolí potřebné fůry. Ale 3. VII. přišel příkaz, jímž konečný odchod připadl na 10. červenec 1650. Od toho dne byla Morava Švédů prostá. Švédové zanechali na Fulneku 3 centnýře koulí olověných a mušketových.³⁵⁾ Správy fulneckého zámku se ujala v plném rozsahu opět vrchnost. Nebyl již osazen císařským vojskem, neboť při opravách vojenského zřízení moravského bylo rozhodnuto m. j. na návrh hraběte Monteculiho, že se měly na Moravě důkladně opevniti jen Brno, Jihlava a Uničov, kdežto ostatní 4 pevnosti (Šternberk, Sovinec, Olomouc, Fulnek) se měly zrušiti.³⁶⁾ R. 1655 došlo sice k některým změnám a povolena fortifikace více míst, fulnecký zámek však mezi ně pojat nebyl a tehdy bylo s konečnou platností (ostatně v intencích vrchnosti) rozhodnuto, aby jeho opevnění byla zbořena.³⁷⁾ Lehko se řeklo, těžko vykonalo. Válkou zubožení poddaní na to nestačili, tím spíše, že okolní panství nechtěla na to přispěti. Opevnění bylo ohromné, a stálo ještě v létě r. 1655 téměř nedotčené. Švédové tu vybudovali 8 šancí i s flanky a palisádami; vždyť Fulnek byl po r. 1645 pevností s posádkou několika set mužů. Malá část tohoto opevnění byla stržena až na podzim r. 1655; v srpnu a v září 1656 byly zbořeny 3 bašty. Mírová úprava okolí zámku vyžadovala si delší doby. Části někdejšího opevnění se později využilo na vybudování teras zámecké zahrady. Všechny fortifikace nebyly odstraněny ještě ani r. 1657. Boření větších bašt, částečně i střelným prachem, dalo se pod vedením zkušeného císařského zákopníka. Teprve kol r. 1660 nabylo okolí fulneckého zámku mírového vzhledu.³⁸⁾

Doplňky a opravy. Švédské vojsko bylo pověstné již z dřívějších vpádů do českých zemí. Není proto divu, že fulnecká vrchnost najala na jaře r. 1643 Macka Michálka a Jana Pieczuru z Albrechtic; měli kopati zelené(!) jámy na úschovu obilí před nepřítelem.³⁹⁾ Nyní mohou též téměř s určitostí prohlásiti, že ve švédské okupaci Fulneka byla opravdu mezera. R. 1643 bylo nařízeno, že Švédové nemají Fulnek opustiti; avšak olomoucký velitel *Jiří (Jörg) Paikul*,⁴⁰⁾ jeden z mála rodilých švédských důstojníků, s nimiž jsme

³⁵⁾ Dudík, str. 90, 367—369; Rolleder, str. 194.

³⁶⁾ Gub. archiv, S 314; Dudík, str. 372—373; Dvořák, Dějiny Moravy, str. 634 a jini.

³⁷⁾ Gub. archiv F 4/1.

³⁸⁾ Fulnek IV A 6 fol. 2, 29, 54v, 64—65 a j., IV A 7 fol. 49 a j.; Militaria 1648—58 na r. m. — Z někdejší švédské posádky zůstali snad jednotlivci v zámecké službě. Jeden z mušketýrů panských jmenoval se r. 1652 Švéd (Fulnek IV A 4, fol. 24).

³⁹⁾ Fulnek 5/19., orig. čes. kvitance.

⁴⁰⁾ Z olomoucké posádky známe velitele: 1642 byl to plukovník Königam, později pluk. Wancke; Wanckovým pobočníkem nebo novým velitelem byl Fridrich Křištof Hammerstein, v l. 1643—1646 Paikul, od konce r. 1646 plukovník Valentin Winter, (jehož zástupcem byl první čas plukovník Jiří Hausman), až do konce; 8. VII. 1650 vydal Olomouc císařským (srov. k tomu u Nešpora, Dějiny Olomouce, str. 160 až 166).

se setkali při tomto líčení, stáhl počátkem r. 1644 švédské posádky většinou do Olomouce, neboť císařští na ně prudce doráželi. To souhlasí se zprávou Zukalovou o opětovném dobytí Fulneka 24. IX. 1645. Koncem r. 1645 ustanovil známý generál Torstenson vojenským komisařem *Jana Bustona*, který měl opatřovat proviantem švédské posádky ve Fulneku, Olomouci, Uničově a j. Na jaře r. 1646 ztratili Švédové sice Plumlov, Hranice, Lipník, Mikulov, ale Olomouc a Fulnek se udržely. V červnu vezli Švédové z Hané do Fulneka obilí na 150 fůrach, v listopadu pak mikulovskou biblioteku přes Lipník a Hranice (generál *Wittenberger*); posádka helštýnská byla tehdy včas sesílena oddílem Charvátů. Zdá se, že *Wittenberger* se vůbec mnoho staral o fulneckou posádku, která ho také volala na pomoc poč. r. 1647, když se cítila ohrožena císařskými. Než nebezpečí bylo zažehnáno, a posádka už v březnu nemilosrdně vymáhala kontribuce a spolu s ostatními švédskými oddíly v zemi se snažila pomoci zle stísněné posádce jihlavské. Úředníku biskupskému Matyáši Žerotínskému se však přece podařilo ji přelstít. Jel v polovině března z Hukvald do Kelče s ústním rozkazem regenta biskupských statků, aby se všechen dobytek z Kelče odstěhoval na biskupské zboží na Hané. Téměř půl míle za Meziříčím chytilo ho 11 rejtářů z fulnecké posádky a odvedlo zpět do Meziříče; úředník se raději vyplatil 12 dukáty, aby nemusil na Fulnek, a maje psanou salvu guardii, ujel rychle do Kelče a svěřený úkol v poslední chvíli provedl.⁴¹⁾

K jakému oddílu patřil poručík Fridrich Stückl či Strickl, nevíme; ležel 16. XII. 1645 posádkou ve Štáblovicích a velice si naříkal paní Schleiszerové z Fulneka, že mu důstojníci fulnecké posádky lálí do šelmů a p.⁴²⁾ Konečně připojují ještě zajímavou zprávu, jak Švédové zasahovali i do vnitřní správy fulneckého panství. Někdy koncem r. 1647 žádali olomoučtí Jesuité, aby jim byl z panství fulneckého propuštěn na novojické kovář Josef Herrmann, jenž se vyznal též v léčení. Úředník Jiří Knur a městský písař Jiří Zobel ho počátkem roku 1648 na ústní rozkaz fulnecké vrchnosti propustili, tím spíše, že švédský komandant *Wolff Friedrich Bohrnendorff* se v lednu 1648 kováře ujal; vyhrožoval prý, když ho nepropustí, a sliboval, že to panství sám vynahradí jinde. Po odchodu Švédů při revisi statku vrchnost propuštění od úředníků nechtěla uznati, Jesuité se ovšem bránili, a tak vznikl 1652—1655 tuhý spor mezi oběma vrchnostmi. Nakonec přece kovář propuštěn.⁴³⁾

Na str. 17, ř. 6. shora čti jejich m. jejich; v ř. 9. doplň za slovy Odry a Hranice: která se připojovala v Hranicích na důležitou silnici vedoucí z Olomouce atd. V pozn. 14 má státi Pešina, Mars Moravicus. V textu před pozn. 25 oprav švédské posádky na Fulneku m. na Fulneku, v pozn. 29 čti Bočkova sbírka m. Bečkova.

⁴¹⁾ Jan Horák, O té naší Hané, str. 464, 470, 501, 504, 512, 532, 534, 536—538, 547.

⁴²⁾ Nová Sbirka č. 116/4, orig. něm.

⁴³⁾ ZAM, Akta finita 243.

Zdeněk Kavka z Říčan.

Nejstarší náhrobní kámen v Přerově se zachoval v kapli sv. Jiří na Horním náměstí. V kapli se pochovávalo delší dobu, ale je tam jediný hrobový kámen ve zdi vpravo od vchodu. Pokud lze přečíst nápis na desce ozdobené znakem, je tam zasazen na památku Přemysla, synáčka Zdeňka Kavky z Říčan na Brumově, zemřel r. 1579 v 50 nedělích v městě Olomouci, narodil se na hradě Brumově. Erb čili znak Kavkův je z trojlístku lípového utvořený stejnoramenný trojúhelník, v každém úhlu lístek a stopky tvoří strany trojúhelníku.

Kdo byl Zdeněk Kavka z Říčan a proč pochoval svého synáčka v Přerově, v cizím městě, když umřel v Olomouci, máje sám veliké panství v Brumově?

Již jeho erb je na Moravě neobvyklý; páni z Říčan tohoto znaku žili v Čechách (Říčany u Prahy). Otec Zdeňkův Burián Kavka držel hrad a panství Švihov u Klatov, jeho čtyři synové se rozdělili o majetek r. 1564 (— Aug. Sedláček).

Zdeněk Kavka, dobrodruh a kořistník, je nanejvýš zajímavým mužem z druhé polovice XVI. století z tehdejší šlechty. Pocházel ze vznešené panské rodiny, byl spíše chudý než zámožný, ale svou podnikavostí a právními vědomostmi stal se pověstným, domohl se vážnosti i značného jmění. Je tím zajímavější, že v plné činnosti zahynul násilnou smrtí.

První zmínka o Zdeňkovi z Říčan je z r. 1545. Zdeněk Kavka z Říčan pohání (žaluje) Jiříka Všelického z Vsechlap o 10 kop grošů, »kdež týž p. Půtovi z Ludanic byl dlužen, Půta právo své k vyupomínání na mne převedl a on Jiřík Všelický těch 10 kop mně dáti a spraviti nedbá.« — Kniha půh. olom. č. 19 fol. 152. Další zpráva o něm je v knize půh. č. 20 fol. 284 z r. 1549. »Zdeněk Kavka Říčanský z Říčan pohoním Erazima z Bobolusk na Tršicích z dědin ze 2 hřiven českých A. t. j. v. d., že mi svědomí (svědectví) listem pod pečeti svou ku potřebě mé před p. hejtmánem a p. soudci jich Mti k roku (stání) složenému dáti nechce. A co jemu vědomo jest, slíbil-li Matyáš Dobeš z Olbramovic některého času na Rokytnici p. Půtovi z Ludanic rukou-dáním, pánu mému, ty časy jsouc hofmistrem u Viléma Trčky z Lípy, že s týmž Vilémem Trčkou z Rokytnice nikam nepojede, leč se služebník páně Půtův s listem od jeho král Mti navrátí. Zná-li se poručník Jeroným z Božic na Bohdalicích.«

Také půhon Půty z Ludanic na Kašpara Jansa z Kleperdorfu. Kniha půh. č. 20 fol. 320 zabývá se Zd. Kavkou. Půta žádá svědectví, co jest mu o tom vědomo, když jest některého času, jsa u mne služebníkem se mnou z pohřbu nebožtíka p. Jana z Pernštejna dobré paměti z Tišnova na Rosice přijel, slyšel-li jest tu na zámku Rosicích mluvit od Tasa Kropáče z Nevědomí ku p. Zdeňkovi z Říčan o mně tato slova: že jsem toho učiniti neměl a Matyáše Dobše z Olbramovic do sklepu dáti, dokládajíc i toto, kdyby nebylo p. hejtmána, že bych byl zvěděl, co by z toho bylo. A pověděl-li jemu p. Zdeněk Kavka, mluvíte a ne-

víte sami co, však jest se o to všechno pán s Matyášem srovnal. A řekl-li jest k tomu týž Tas Kropáč po druhé, vždy jest jemu toho pán v domu svém učiniti neměl.« — Rok 1549.

Byl tedy Zdeněk Kavka ve službě Půty z Ludanic na Rokytnici od r. 1545 a nějaký čas i u jeho syna Václava. Je však otázka, jak se tam dostal tak daleka, ze Švihova z pošumavské krajiny. Zdá se, že prostřednictvím rytířské rodiny Trčků z Lípy. První žena Půty z Ludanic byla dcerou Jana Trčky z Lípy a s tou že přišel do Rokytnice do služeb jejího manžela. Na dobré styky Zdeňkovy s rodinou Trčků dá se také z toho soudit, že druhá jeho žena byla Johanka Trčkovna. Jak dlouho byl Kavka ve službě p. z Ludanic nevíme, domníváme se, že až do r. 1561; toho roku měl stále bydliště na Helštýně. V knize půh. č. 23 fol. 134 - 1561 pohání Jan Kropáč z Nevědomí Zdeňka Říčanského Kavku z Říčan zatkyní a zatykuje jej u p. Václava z Ludanic na zámku jeho Helfenštejně a tu jemu vinu dává, »že Jana Varhaníka, čeledína mého, smlouveného, který nedosloužív ode mne pryč ušel, za služebníka svého přijal, vydati mi jej nechce.«

R. 1562 shledáváme se s Kavkou v Přerově, má tam hospodu. Nevěděli bychom o jeho novém zaměstnání, kdyby nebylo jeho žaloby na poddané Václava z Ludanic, kteří mu nemilosrdně natloukli, prý bez příčiny. Zdeněk Kavka pohání Václava z Ludanic a na Helfenštejně, že léta minulého 61ho v outerý den sv. Martina v městě Přerově na hospodě mé, sedíce za stolem pokojně, námi péce nemajíc, přišli jsou lidé jeho z Rokytnice a Lukové, zejména tito: Jakub Škarbal, na onen čas fojt rokytnický, Jan Štěpánův a Jan Macura odtudž a Matěj Solník z Lukové a jsou mne kamenem, sekerami a širočinou bili, mordovali a za umrlého odešli. A on p. Václav z Ludanic týchž svých jmenovaných lidí, svých poddaných, před p. hejtmána a p. soudce, aby mi stáli, postaviti nechce. Poručníka činím Jana Kropáče z Nevědomí a na Hranicích.« Rozsudek: Václav z Ludanic lidí postavil, byli vzati v ostrou kázeň. — Kniha půh. č. 23. —

Ještě r. 1565 bydlel Zd. Kavka v Přerově, neboť toho roku podává na něho tři žaloby Kunata Kurovský z Vrchlabí a na Čekyni zatkyní a zatykuje jej u p. Vratislava z Pernštejna a na zámku jeho Přerově, »že jest při času sv. Trojice několik fur lesa (dříví) jedlového, kteréž jsem já ku potřebě své do dvoru vinarského svéztí dal, odtud vzíti a do Přerova Šimkovi Šilháčkovi, kočímu svému, bez povolení mého odvéztí dal a toho mi napravití nechce.« Druhá žaloba, »že jest mi summu 15 kop grošů za dříví z lesa mého čekyňského dlužen zůstal« a třetí, »že jest mi za 40 beček piva, kteréž jest ku potřebě své z pivovaru mého čekyňského bráti dal, dluží, za 1 bečku 32 grošů bílých počítajíc.« — Půhony olom. č. 24 fol. 107/108.

R. 1565 nechá se Kavka žalovati pro dluhy za pivo a dříví a již r. 1568 koupil veliké panství vizovské se 17 dědinami. Postavil si tam zámek poblíž zaniklého kláštera Smilheimu a psal se pak na Novém Smilheimu. Vizovicím vymohl od císaře povýšení na město a 2 jarmaky. Se svými poddanými nevycházel dobře, nezanechal po sobě dobrou pověst. Byly na něho mnohé stížnosti, Vizovjané prosili i biskupa, aby se jich zastal. Nermoutili se tedy, když Kavka r. 1574 prodal

Vizovice a koupil ještě větší panství Brumov s Valaš. Klobouky. To již byl zámožný člověk, r. 1570 půjčil Václavu z Ludanic 1500 zl. »na tolařích dobrých stříbrných.« Také měl v Olomouci svůj dům.

Zdeněk Kavka byl luterán. R. 1568 žádal biskup Vilém z Prusinovic hejtmana o zakročení proti němu, »že na znamenitou potupu naši a všeho kněžstva blázna svého v oděvu kněžském a v čtverohatém birtu tak jak my jej a mnozí preláti v této i jiných zemích nositi obyčej mají, zde v městě Olomouci sem i tam vodí a přioděného má, na čemž se mnozí lidé velmi horší. I poněvadž příčinu, proč to týž p. Kavka činí rozuměti nemůžeme, za to přátelsky žádáme, že jej před sebe obešlete, neb na tom nejsme, abychom sobě toho tak lehce vážiti a mlčením pomíjeti měli.« — J. Horák, O té naší Hané, str. 268.

Z kněží katolických si tropil posměch, ale ani kněží luterských si nevážil. R. 1578 vydal kněžím luterským na svém panství řád církevní, aby ve všem drželi konfesi augšpurskou. Oni slíbili, ale žádali zdvořile, aby nařídil »pro boha, by lidé poddaní měli je za kněze a tím jménem aby je jmenovali a ne aby spílali chlapy, lotry a jinými ohavnými jmény.« Při tom prosili, aby jim duchod vycházel spravedlivě, sice že musí pro hlad pryč, konečně aby je pán poctivě propouštěl a nevyháněl. K tomu odpověděl Kavka, že prý nikoho z kněží nevyhání, leč zúmyslné lotry k y, ožralce neb zlostníky. Mimo jiné tam praví: »vy na tom důchodu, což vám přichází konečně přestávejte a obchodů, bohu nemilých a lidem ošklivých dokonce zanechtejte.« — Vlastivěda, okres Valaš. Klobouky. —

Svou zemřelou dcerku dal pochovati v Přerově kněžimi česko-bratrskými a tak dal podnět k nemalým rozběrům mezi přerovskými luterány a českými bratry. — Levý, Přerovská česko-bratrská církev. — Je také podivné, že Kavka zastupoval katolického faráře kvasického Jakuba Pasera před biskupským soudem a že vyřizoval i pozůstalost po něm.

Luteránu Kavkovi nic nevadilo, aby po biskupovi nežádal o nějaký manský statek a o zapůjčení obilí. Biskup mu odpověděl, že by mu nechtěl odeprít manský statek, kdyby byl nějaký uprázdněný a na žádost o obilí odpovídá takto: »Žádost vaši rádi bychom vykonali a vás obilím fedrovali, než podle onoho písma, jak v zákoně napsáno jest, když proti moudrým panám, jiné řekly, udělte oleje nám, obáváme se, aby se nám i vám nedostávalo. Víte, že znamenitý počet osob i koní při dvoře našem chováme a mnoho toho všeho obilí do roka vypotřebujeme, žádosti vaši tímto časem vykonati nemůžeme. Nepochybujeme, že nás u sebe budete míti omluvena.« — Kopiář Vil. Prusinovského r. 1566, fol. 282/83. —

Podobná nehoda jako na hospodě v Přerově stihla Zd. Kavku také někde na Zlíně. R. 1561 žaluje Jana Tetaura z Tetova z Malenovic a na Zlíně, že ho »zúmyslně, beze vší příčiny s čeládkou svou bít, sekal a bodl, takže mne pozadu a po levé straně na boku drahně ran bodných i sečných v šatech i na těle zděláno a kdyby p. Fridrycha Tetaura, strýce jeho nebylo, byli by mne snad zabili. A toho mi napraviti nechce.«

Do té doby než si Kavka koupil panství vizovské, nebyl u šlechty ve veliké vážnosti, jak vidíme z půhonů, jimiž se snažil své cti soudně se domáhati. Pohoní Kunatu Kurovsk. z Vrchlabě a na Čekyni — »že mu svědectví pod pečeti svou dáti nechce k roku položenému proti Janovi Kropáčovi z Nevědomí na Hranicích. Co jest mu o tom vědomo, že l. 1560 v sobotu před sv. Lucíí na zámku v Hranicích v přítomnosti jiných za stolem p. Tomáš Zvolský ze Zvole promluvil, jest zde v městě p. z Řičan, přijel se mnou, jede do Opavy k soudu. Jan Kropáč se k tomu ozval, jaký p. z Řičan? Zvolský opáčíc svou řeč řekl, p. Zdeněk z Řičan a Jan Kropáč k tomu řekl, neumíte ani lidi jmenovat, však mu říkají Kavka ne p. z Řičan. Jsou jiní p. z Řičan v Čechách, než tento je Kavka. A co jest mu dále o tom vědomo.« — Kn. p. 23, fol. 171 - 1562.

A druhý půhon proti témuž Kunátovi o svědomí k roku položenému proti Jakubovi Šporvojnovi? »Co jest mu o tom vědomo, když jest léta 1563 při času sv. Václava v městě Prešpurku k službě ke dvoru jeho Mti římského císaře a uher. a českého krále týž Kunata Kurovský přišel, jaká slova k němu týž Jakub před stolem mluvil, mezi jinou řečí totiž slyším, že ten Kavka zasazuje se proti mně podle toho z Ludanic, čert podle ďábla, lhář podle lháře, a co je mu dále o tom vědomo.« Kn. p. 23 fol. 319.

Kupem panství vizovského a pak brumovského nabyl Kavka vážnosti a pocty mezi šlechtici i obecným lidem. Je již v povaze lidské, že lidé zámožní mají ve společnosti větší úctu a váhu. On však neméně pro své vědomosti a znalosti v životě právním a veřejném. U soudů byl jako doma, v knihách půhonů je spousta jeho žalob a neméně často je sám žalován. S jeho podpisem a pečeti setkáváme se často na kupních smlouvách, závětech a j. právních listinách jako svědka a poručníka. Byl poručníkem sirotků Nekešových z Landeka na Vsetíně a Lukově, Hanoviců na Rokytnici a je s podivem, že se nestal poručníkem Kateřiny z Ludanic. Často byl volán na komise jako osoba vážená a práva znalá, slovem, kde se co podnikalo, tam byl Kavka. Ačkoliv luterán, byl ve veliké úctě a vážnosti u biskupa Stanisl. Pavlovského, jak je z dopisů v biskup. kopiářích viděti. Píše mu, »... vaši Milost, jako svého zvláště milého p. přítele, za to přátelsky žádám...«, zve ho a jiné pány na komis o grunty v Těšnovicích . . . »i poněvadž vaše Milost mezi těmi pány přední a nejstarší osobou býti rače, za to přátelsky žádáme« . . . »začež přátelsky, jakožto obzvláštního pána a přítele žádáme...«

Na jaře r. 1582 vyhořel dvůr a celá dědina Rokytnice, náležející sirotku Joachimu Haugvicovi z Biskupic. Poručníkem jeho byl Zdeněk Kavka. Ten hned po ohni žádal olomouckou kapitolu, aby její sedláci z okolí Rokytnice pomohli dovážeti kámen na stavbu zhořelých budov, a biskupa o dovoz stavebního dříví z Lukovce od Fryštáku biskupovými sedláky, rodina Haugviců byla katolická, jak Kavka úmyslně vytykal. Sedláci z Hulína, Pravčic, Martěnic a Chraštan vozili tedy dřevo z panství lukovského až do Rokytnice. Proč Kavka dal voziti dřevo až tak zdaleka, nedovedeme vysvětliti. S výpomocí kapitálních sedláků nebyl Kavka spokojen, jejich výkon se mu zdál zcela nedo-

statečný. Jako příčinu udává slabou kázeň a mírnou správu na statcích kapitulních, »neb sedlák máje pána lípového (= měkkého) dělá co chce.«

Zd. Kavka dojížděl v tu dobu častěji do Rokytnice a na jedné zpáteční cestě na Brumov byl zákeřně zastřelen na lesní cestě u Zádveřic na Vizovsku 19./7. 1582. Zpráva o násilné jeho smrti rozletěla se po celé zemi a pronikla až do Čech. Václav Březan zachoval nám ve svém díle dvě zprávy o této vraždě. Vilém z Rožmberka do svého kalendáře k 19./7. 1582 »sám poznamenal, p. Zd. Kavka na ten den zrádně zastřelen, jehož duši pán bůh milostiv býti rač.« A druhá zpráva: »R. 1582 — 2. srpna Šebest. Třebochovský, úředník helfenstejnský z markrab. morav. psaní učinil p. Petru Vokovi, pánu svému, že přede dvěma nedělemi od datum listu tohoto p. Zd. Řičanský Kavka z Řičan od nějakých lotrů Uhrů aneb Polákův jest z Rokytnice na Brumov nenáležitě zamordován a zastřelen z ručnice.«

Stanisl. Pavlovský, biskup olom. projevil vdově po Kavkovi zvláště srdečně a pěkně soustrast, kterou tuto přinášíme.

Paní Johance Trčkovně z Lipého.

Pozdravení naše přátelské uroz. paní paní přítelkyně nám v Pánu Bohu milá s vinšováním zdraví a mnoho jiného všeho dobrého vzkazujeme. Nemohli jsme toho pomínouti než v tomto zármutku po Davidovi, služebníkmu našem, vás navštívit a neštěstí, které jest se skrze zlé lidi nebožtíku p. manželu vašemu tak nenadále v této zemi pokojné stalo spolu s vaší Mti politovati. Nad čímž i my, že jsme takového dobrého p. přítele našeho zvláště milého ztratili, lítost neseme. Ale poněvadž se již to stalo a ta nešťastná příhoda jináče se změnit nemůže, což tomu jiného říci, než pánu bohu k pomstě to poručiti.

Při tom jsme poručili témuž Davidovi vaši Mti strany nůše (nosítka), kterou zde v Olomouci v domě svém míti rácte, abyste ji nám pro pana otce našeho nejmilejšího se vším což k tomu náleží dopřítí, mluvití a jednati vaši Milost přátelsky žádáme, že ji nám buď prodjem neb zapůjčením do některého času dopřítí a v té věci se učilivě ukázati ráčíte. Rádi se toho vaši Mti vším dobrým odměnití chceme. Datum v Olomouci ve čtvrtek před sv. Bartolomějem l. P. 1582. — Kopíř 19 - fol. 117. —

Děti po sobě Kavka nezanechal, dvě ještě malé dítky pochoval v Přerově. Ženatý byl dvakrát. První žena byla Apolena Tetourka z Tetova a druhá Johanka Trčkovna, vdova po Janu z Lomnice. Vdova po Kavkovi jako dědička jeho měla co činiti u zemsk. soudu a odpovídati za závazky svého manžela.

Zvláště zajímavá je tato žaloba: Jan Tomáš ze Zvole a na Odrách pohoni Johanku Trčkovnu z Lípy a na Brumově, vdovu po nebožtíku Zd. Kavkovi z Řičan z jednoho tisíce dukátů kremnických na zlatě a váze spravedlivých a tu jí vinu dávám, že nebož. Zd. Kavka l. P. 1582 v městě Opavě v úterý před slavností těla božího se mnou smlouvu dobrovolnou, celou a dokonalou o jeden tisíc dukátů učinil, že který z nás obou druhého přežije od erbův a potomkův zemřelého jeden tisíc

dukátů do roka dostane a ona Johanka jako dědička po Zdeňkovi mu ten tisíc dukátů dáti nechce. — R. 1583.

Ne méně zajímavý je púhon služebníka Kavkova, Kašpara Holcnora z Pulzenštejna na vdovu Johanku. Domáhá se všech šatů chodících po zemřelém, které mu on za živnosti své r. 1582 při času Hromnic v městě Praze na Malé straně v hospodě u Maštálky dal. A ona paní Johanka uvázala se po nebožtíku r. 1582 při času sv. Jakuba v hrad Brumov se vším příslušenstvím i s šaty, práva k tomu nemajíc. Na třech stranách knihy púhonů je seznam šatů, na které si činí Holcnor nároky; byl Kavka dobře šaty zásoben. Druhý púhon na 500 zl, které mu Kavka za věrné služby poručil. Při něm je poznámka »umřel Kašpar«, nedožil se tedy žalobník soudního nálezu čili rozsudku.

Ještě r. 1588 je žalována vdova Johanka, dědička Kavkova, pěti púhony Joachimem Hanovicem z Biskupic a na Rokytnici, že byl svým poručníkem Zd. Kavkou poškozen a žádá o nápravu.

1. . . . že nebožtík její manžel Zd. Kavka 720 R, které on léta 81. z důchodů svých rokytnických od Pavla Lískového t. č. úředníka na Rokytnici přijal a ta summa navracena až posud není.

2. . . . že Zd. Kavka ze dvoru mého rokytnického téhož léta est spřa 250 měřic rži k potřebě své na Brumov vzíti a odvéztí dal.

3. . . . že Zdeněk téhož roku 37 měřic ovsu do domu svého v Olomouci odvéztí dal. Z 2761 R, že listy a cedula k počtům náležející, které úředník Pavel z Lískového témuž Kavkovi učinil, odvezl.

4. . . . že nebož. Zd. Kavka truhlu mou železnou, velikou l. 81. z Rokytnice vzíti a do města Olomouce do domu svého odvéztí dal a až posavad navracena není.

5. . . . že Zd. Kavka ze dvoru mého rokytnického l. 82. již minulého 120 měřic rži ku potřebě své vzíti a na Brumov odvéztí dal, která mi až dosavad navracena není.

Kdo zavraždil Zd. Kavku nevíme a sotva kdy se dovíme. Praví se, že byl zabít svými vlastními poddanými, ale v tu dobu nebyl on již osm let majitelem panství vizovského. Že byl zavražděn z pomsty, nebylo by po jeho násilných skutečích nic divného. Třicet let po smrti Kavkově píše Václ. Březan ve svém díle Život Petra V. z Rožmberka, že Kavka hodlal donutiti soudně Zachariáše z Hradce, aby nahradil Kateřině z Ludanic, ženě Petra Voka, škody, které způsobil nedbalou správou její statků jako zemský hejtman, když osířela. Smrt Kavkova že tomu překazila. Nemáme však dokladu, že by Kavka v té příčině něco podnikl nebo hodlal podniknouti.

P. Ant. Fabík, Hranice:

Gallašova autobiografie.

Mezi rukopisnou literární pozůstalostí Gallašovou nachází se též Gallašem samým psaná autobiografie, která je jistě cenným pramenem k poznání jeho života a povahy. Gallaš psal svůj životopis již ve stáří a pravděpodobně nemoc nedovolila mu dílo dokončiti. Je proto neúplné. Snad je to poslední jeho literární práce. Rukopis, uložený

nyní v klášterní knihovně v Rajhradu u Brna, obsahuje tři díly úplně, čtvrtý je nedokončen. Rozdělení rukopisu je následující:

- I. »Mé vlastní Biografie díl první, obsahující v sobě příběhy a osudy života mého od narození roku 1756 až do roku 1788.« 6 stran před-slovu a 301 strana textu obsahuje tyto kapitoly:
 1. »Moje Dětinství od roku 1756 až do roku 1768.«
 2. »Moji příběhové v čas studií od roku 1768 až do roku 1778.«
 3. »Moji příběhové jakožto malíře od roku 1778 až do roku 1782.«
 4. »Moji příběhové jakožto vojansko-lékařského Praktikanta. Od roku 1782 až do roku 1784.«
 5. »Přidavky některých později mi napadlých anekdot z této ži-vota mého epochy.«
- II. »Mé vlastní Biografie díl II. obsahující v sobě mé příběhy a osudy v čas války Turecké, jakožto vrchního lékaře u generálního štá-bu - od roku 1788 až do 16.ho června roku 1789.« Stran 195.
- III. »Mé vlastní Biografie díl III tí, obsahující v sobě mé příběhy a osudy jakožto vrchního lékaře při vojenské ekonomii Jaroslavské od roku 1789 až do roku 1791.« Stran 177.
- IV. díl, neúplný, obsahuje jen kapitolu »Moji příběhové a osudové jakožto Penzionisty v Hranicích od 15. října roku 1791 až do roku...« Končí se rokem 1794. Stran 55. Archy tohoto dílu jsou sešity v menší svazeček, k němuž je přivázána po třech prázdných stránkách kapitola »Přílohy k doplnění též epochy« o 10 stra-nách textu.

Rukopis má celkem 746 stran textu, je psán Gallašovou rukou, místy těžko čitelný. Je ve volných, nesvázaných arších. Gallaš v před-slovu poznamenává: »Svau vlastní Biografii psáti jest věc velmi důt-klivá a lehtivá; Pročež nejlépe jest v tom ohledu sám o sobě mlčeti aneb jiným své příběhy, jestli by jim něco na nich záleželo. k opisování pozanechat; jakž se to u příkladě strany mé od mého velebného přítele Pana Fryčaje, faráře obřanského, při vydání mých písní v »Múze Moravské« stalo. A na to myslím bylo by dosti, kdyby se do ní mnoho chyb jak v ohledu osob tak i v ohledu na okolíchosti příběhů nebylo vladilo.«

Chce tedy Gallaš napsati život svůj obšírněji a opravit chyby Fryčajova životopisu tištěného. Rozhodl se tak učiniti pravděpodobně na popud svého přítele dp. P. I. Fialy, lokálního kaplana v Choryni. Píše dále v předmluvě: »V ohledu tedy těchto takových omylů a na jejich žádost, můj velebný příteli, jenž lepší známost o mých v oné tištěné Biografii tak rka jen navržených příběhů obdržeti žádaje, podnikl sem vlastní, něco obšírnější opis mého nepatrného života vy-hotoviti a jim na důkaz mé velké k jich osobě vážnosti předložiti.«

Gallaš sice Fialu nejmenuje, mluví jen o velebném svém příteli, ale celá biografie i s jinými jeho rukopisy pochází z pozůstalosti tohoto vzácného kněze, jak již poznamenává první životopisec Gallašův, Johann Karl Rippar. (Der mähr. Dichter J. H. A. Galaš. Olmütz, 1841.)

Vloudila-li se snad do díla nějaká chyba chronologická, omlouvá se Gallaš slabou již pamětí, ale hlavně tím, že se mu všechny jeho po-známky v čas jeho slepoty v Jaroslavi ztratily.

Z Gallašova dětství.

»Já jsem od chudých sice, velmi ale ctnostných a bohabojných rodičů v řádném manželství zplozen, což sobě za velké dobrodiní Boží a mnoho větší štěstí pokládám, než abych z bohaté a vzácné panské rodiny byl posel.

Můj otec slaul František Gallaš a byl dle povolání svého řezbář; matka pak Magdalena, dcera chudého ševce jménem Václava Vojtka, v městě Ostrově kraje hradištského zrozena; kteráž se na ten čas, když se můj otec s ní seznal, jakožto chudý sirotek u svého Pana bratra Kristiána Vojtka, Hutiského lokálního kaplana, s jinými třemi sestrami svými zdržovala.«

Tak skromně začíná J. H. A. Gallaš svoji vlastní biografii. Nestydí se za svůj nízký původ, ba nazývá jej svým štěstím. Jeho otec pra-cuje na výzdobě farního kostela na Hutisku, seznámí se se sestrou tamějšího faráře Magdalenou a ožení se s ní 25. února 1754. Jistý přítel Vojtkův vytýkal mu, že svoji sestru dal hranickému řezbáři za manželku, že »předci toto umění žádného stálého chleba nepřináší, vzláště pak v tak malém městě, jakž jsau Hranice, kdež sami chudobní saukenci bydlejí, od nichž se málo výdělků pro řezbáře daufati ne-chá.« Na to si jistě Gallašova matka nejednou vzpomněla, když za nastalé pruské války výdělků nebylo a její manžel, hledaje práci, celé dni doma nebýval. »V těch a těm podobných okolostojícnostech samot-na doma sedávaje a žádného zde v Hranicích tak dobře známého a šlechetného přítele nemaje, jemůž by důvěrně srdce své byla otevřítí mohla, zavírala se v svém pokojíku a s proléváním mnohých slzí Bohu samému starosti a auzkosti své přednášela, pak Marii Panně, jakožto utěšitelkyni zarmaucených a k S. Janu Nepomuckému prozbu svau s vraucností skládala.«

Za těchto smutných poměrů narodil se Gallaš. Bylo to 4. dubna r. 1756 na Smrtnou neděli o půl dvanácté hodině dopoledne, když právě, jak poznamenává, zvonili v kostele k pozdvihování. Z toho pak oba rodiče usuzovali, že se dítě jednou stane knězem. Myšlenky té se otec Gallašův dlouho zřící nechtěl a byl ochoten vše obětovat, jen aby se jeho syn stal knězem. Když dítě brzy po narození onemocnělo, za-slíbili je »k milostnému obrazu blahoslavené Panny Marie, jenž vůbec hranická sluje, a v podlesním kostelíčku, od mnoha stů let k počtě Mariánských ctitelův vystavený se vynachází.« Uzdravení, které brzy následovalo, jen posílilo otcův úmysl.

Gallašův strýc Kristián Vojtek, lokální kaplan na Hutisku, stal se r. 1756 administrátorem v Blansku u Brna a po čtyřech letech tamtéž farářem. Již jako administrátor dal farní kostel ozdobiti třemi novými oltáři, kazatelnou a křtílnicí. Je pochopitelné, že práci svěřil svému švagrovi Františku Gallašovi, jež znal již ze svého působení na Hu-tisku co dovedného řezbáře. Tak se r. 1758 rodina Gallašova přestě-

hovala do Blanska, kde pobyla půl čtvrtá roku. Tam je počátek Gallašova romantismu. »Zde, v této hornaté končině, v níž jsem skoro polovici mojích dětinských let strávil« — píše dále — »a ji také potom v čas mojích studií ve vagacích navštěvoval, natáhl můj duch svou romantickou povahu, že se mně až dosavad vysoké hory a temní lesové, příkré mechovité skály a laučenkami mezi nimi přikrytá údola, v nichžto se štěbetaví potaučkové hadůj, mnoho více, nežli ty nejnádhernější v francauské chuti sporádané panské zahrady libijau. Náš první tehdajší příchod leží mi živě v paměti; neb velmi dobře pamatuji ještě, kterak, jedauce přes ono romantické audolí, které se od Lažanek až k dolní papírni mezi vysokými horami protahuje, oči mé po oných k obloze vzhůru pnaucích se skalách, po oných mezi hájami a lučinami semotam rostrausených chalaupkách, hamrech a papírnách s podivením laudaly; a uši mé po oslechu hamrového kladiva, jenž se k nám brzy z lesa, brzy zas odjinud rozlíhal, dychtivě semotam obracely; kterak nás velebný Pán, bratr mé matky a farní čeládka spolu i s kostelníky uctivě vítali, mne z náručí do náručí berauc pěstovali a líbali; a jiné mnohé věci, kteréž se tehdaž a v brzku po našem příchodu na faře blanecké zběhlý.«

»Zvláště pak napadají mi velmi životně ony utěšitelné chvíle, když mně Paní Hraběnka z Gelbornu, navštěvujíc mého velebného strýce, jenž jí na klavíře hrával, na lúno své brávala, se mnau pohrávala a rozmanité hříčky a cukrové lahůdky (Bon bons) přinášivala, za něž jsem jí buďto hubičku aneb zvučnau packu na ruku dával musel.«

Když mu jednou chůva oblékala košilku u rozpálených kamen, chlapec se velice popálil, zvrédoval a často dostával křeče. Rodiče opět hledali pomoc u Panny Marie na Vranově. Po šťastném vyhojení při děkovné pobožnosti oblekli mu paulánský mnišský habit, který se však nikterak nezamlouval paní hraběnce Ernestině z Gelhornu, osobě to jinak velmi zbožné, která mnoho vykonala pro výzdobu blaneckého kostela. Řeholní roucho muselo dolů a dala mu ušití pěkný husarský oblek. Malbu blaneckého kostela prováděl brněnský malíř Havelka, který si první povšiml, že malý Gallaš má nadání malířské a radil otci, aby jej »k těmž šlechtnému umění vésti nezanedbal«.

Dokončiv řezbářskou práci v Blansku, vrátil se po Velké noci r. 1761 František Gallaš s rodinou do Hranic, kde se právě dokončovala stavba nového farního kostela. Doufal, že bude o výdělek postaráno. Zatím však řezbářské práce byly zadány brněnskému řezbáři Adamu Neszmannovi, který však značný díl práce přenechal Gallašovi. Při hranickém kostele pracoval Gallaš více než rok. Nový kříž však na něho dolehl. Onemocněly mu obě děti, Josef i mladší Františka, která též 22. července r. 1762 ve věku tří let zemřela. J. Gallaš nazývá ve svých pamětech nemoc tu červenou úplavici. Jakmile byly dohotoveny kostelní oltáře v Hranicích, byl otec Gallašův opět bez práce a na dveře jejich domku zaklepala bída. Ani chleba nebylo. Tu jako na zavalanou navštívil hranického řezbáře starý jeho přítel a spolužák ze školy v Lipniku, který byl tehdy úředníkem u starojického barona Zenona. Oznamoval mu, že jeho pán potřebuje řezbáře k výzdobě své

zahrady a tu si vzpomněl na Gallaše. A hned vysázel na stůl 20 tolarů jako závdanek. Bylo po bídě.

Poslyšme však opět Gallaše samého: »Dřív nežli se otec do Jičína k své práci odebral, zavedl mně k zdejšímu varhaníku Benediktovi Kellerovi do školy, žádaje ho v mé přítomnosti, aby mně ostro držel a německy čísti a psát učil. Benedikt znaje otce mého a vědauce, že v jazyku německém docela nezběhlý jest a že matka má též pauhá jest Moravkyně, vymlauval mu to pravě, že by to k mojemu prospěchu neslaužilo, abych, nemaje doma příležitosti po německu s někým rozprávěti, mateřský jazyk, kterémuž rozumím, zanedbal; dokládaje, že já svým časem tím lepeji německému se naučím. Pak tázal se ho, co by asi ze mně míti chtěl, zdaliž řezbáře také aneb co jiného? a slyšev otcovský aumysl, doložil, že by mi i hudba užitečna byla; ku kteréž, pozná-li při mně schopnost, že mně v ní vynaučí, přislíbil.

Při té příležitosti vykládal mu otec, že já veliké zalíbení mám v známkování (kreslení) a že tím takměř vždycky zabavuji. Na což varhaník odpověděl; že by to, pokudž mne k stavu duchovnímu vychovati chce, k mojemu prospěchu neslaužilo; pročž prý zapotřebí jest, aby mi každá příležitost k takové zábavce zamezena byla. Což také potom i on sám učiniti nezanedbal. Neb pozorovav jednau, že se mojim spoluškolníkům, jenž mně o to žádali, zvláště pak Jozef Pernšteyner, na tabulce kamenné nějaké chlapíčky vyznámkoval, hnedka nás oba tím způsobem přísně pokáral, že sme jeden druhému žilau polaka dávali museli. Pernšteyner, kteréhož já, maje nad ním politování jen velmi lehaučko tepal, ač organista, abych jej lépe bíl, protože mně k známkování ve škole naváděl, já však nicméně předci jen milosrdně s ním zacházel. Když ale já jsem se k trestu na lavku položil, on velmi zle se za moje milosrdenství odměňovati počal a tak náramně raubal, že se učitel na něj rozhněvav, žilu mu z ruky vytrhl řkauce: »Tak-liž se, zapalivče, odměňuješ za dobrodiní svému nevinnému spoluškolníku, kterýž tě ušanovaťi chtěl a tak milosrdně s tebau zacházel, žeš skoro žádné rány necítíš? počkej tedy, já ti to za něho nahradím« a notně mu také vypráskal. Od té doby měl sem na mne vždy laskavého učitele a ač příliš náhlý byl a pro dost malau chybu školníky přísně káral, tak nicméně předci dlouhý čas ani pohlavka od něho jsem nedostal, v čemž skoro žádný z mojich spoluškolníků tak šťastný nebyl.«

V devíti letech chlapec vážně onemocněl, pravděpodobně na šarlach, ale šťastně vyvázl. Léta zatím ve škole Benedikta Kellera rychle utíkala a dětství se chýlilo ke konci. Rozloučil se s ním dosti smutně. »Benedikt Keller učil mně nejenom spívat, nýbrž také v počátcích latinského jazyka mně cvičil. Co se spěvu tkne, tak sem brzy na kůře diskant, neb jak nyní spěváci supran, potom pak dvě léta alt spíval. Zatím odebrali se moji spoluspěváci na studie, mně pak otec ještě jeden rok doma pozanechatí umínil. Benedikt Keller, nemaje k nastávající slavnosti svatého Theodora dost schopných spěváků, jenžto by discant slušně spívatí mohli, dal sobě všechnu práci s novými, aby je až do toho času vycvičiti mohl; poněvadž pak všechna jeho práce při poslední průbě marná byla, tak velmi se na ně rozhněval, že mu od

hněvu všechny žíly na tváři skákati počaly a on vzav žílu, učil je ní tříkrát vázané noty vyrážeti; což já vidauce, tak náramně sem se zestrachoval, že sem dokonce při svoji průbě jeho žádosti zadosti učiniti vstavu nebyl; pročez rozlobiv se nade mnau, ještě víc než nad oními, týž sám tanec chopiv mne za ruku vésti a tak náramně žilau po zádech šlahati, že sem se od bolesti svíjati a takřka omdlévati počal. Což vidauce jeho manželka, vpadla mu do náručí pravě: »Což děláš, Benediktu, že se tak nad nevinným chlapcem náramně zapomínáš? Zdaliž nepozoruješ, že on vidouc tě rozhněvaného, sám též zestrachovaný tobě zadost učiniti nemohl. S hněvem твоjím, co žádáš, nedokážeš!« Což on vyslyšev a zastydév se nad svau takovou nesmyslností — kterauž jsem na něm nikdy prvé neviděl — odloživ hausle, poraučil nám domů se odebrati.

Rodičové, když sem domů přišel, vidauce mne celého uplakaného, tázali se mně, co se mi zlého přihodilo? »Ach, pan varhaník pobil mně žilau velmi náramně,« odpověděl sem úpěje od bolesti. »Proč pak?« Táza-li se Otec a Matka. »Copaks provinil?« »Nic, zhola nic; já jsem nevinně bitý byl.« Natom počínám vykládati, co se přihodilo a kterak mu manželka do rukův vpadla, sice že bych byl ještě snad mnoho víc ran dostal. Pak složiv ruce a klekna, prosil jsem otce, aby mne více k varhaníkovi do školy neposílal, doloživ, že já také již více spívati nechci. Otec vidouc, jak velmi jsem ztrýzněn byl a přesvědčiv se o mojí nevinnosti, slíbil mi, že již více k němu do školy nepůjdu a že mně do Lipníka na studie k Piaristům zavede.

»A tak tedy bolestně skončilo se moje dětinství.«

S. Z.:

Soběchlebské matriky z konce 17. století.

Koncem 17. století nacházíme na Záhoří, jež za války třicetileté tolik trpělo (v. čl. B. Indry v Časopise Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, roč. 53, str. 15 a násl.), katolickou duchovní správu již plně zorganizovanou ve smyslu dekretů sněmu tridentského. Lipník, Hranice, Drahotuše, Všechnovice, Bystřice pod Host., Dřevohostice, Pavlovice a Soběchleby mají už od třicátých let tohoto století zase katolické faráře. I děkanské visitace konají se pravidelně, což svědčí o ustálení poměrů.

Matriky farnosti soběchlebské s konce 17. století dochovaly se v opisech a počínají rokem 1688. Obsahují nejednu zajímavost, i když zápisy v nich jsou velmi stručné. Nutno však říci ku chvále tehdejšího soběchlebského faráře Jana Alexia Kořistko, jehož působení v Soběchlebě končí patrně rokem 1708, že je vedl mnohem pečlivěji nežli jeho nástupce v úřadě, Antonín Josef Meitl. Do Soběchlebské přífařena byla v 17. století veliká řada záhorských obcí, takže pestrý obraz, který se při čtení matrik před očima pozorného čtenáře vybavuje, nabývá značných rozměrů. Kromě Radotína, Oprostovic, Bezuchova, Simře, Nětčic Dolních a Horních, patřily tenkrát do Soběchlebské i Ra-

kov, Paršovice, Valšovice, Žakovice, Blazice, Sovadina a Lhota (Lhotka) u Dřevohostic.

Je přirozeno, že většina rodů, s nimiž se v těchto matrikách setkáme, již dávno vymřela. Nicméně tyto matriky ukazují, že na Záhoří žije dosud několik velmi starých rodů a že některé záhorské grundy jsou v držení těchto rodů při nejmenším již po celá tři století.

Mnohá z křestních jmen, jež tehdy byla v oblibě a jež se v těchto matrikách velmi často vyskytují, jsou dnes už velmi řídká, ba snad už úplně vyšla z módy. Z křestních jmen ženských jsou to na příklad jména: Barbora, Dorota, Ester, Judita, Kordula, Polexína, Rozína, Salomena. Z mužských křestních jmen: Adam, Daniel, Eliáš, Kristofor.

Velmi častým, snad nejčastějším mužským křestním jménem je Václav. Tento zjev svědčí zajisté o tom, že úcta k sv. Václavu byla tehdy na Záhoří značně rozšířená. Památník této úcty k našemu národnímu patronu možno vidět i v jednom z bočních oltářů soběchlebského kostela, zasvěceném sv. Václavu, jehož starý obraz, značné ceny umělecké, se na něm dosud chová. Ostatně i jméno Ludmila se vyskytuje dosti často.

Je velmi zajímavé čísti jména křestních kmotrů. Některá z nich se opakují velmi často a naznačují, že běží o osobnosti nad jiné známé, vážené a zámožné. K takovým na př. patří: Václav Kotek a jeho manželka Kateřina ze Soběchlebské; Martin Zeman s manželkou Zuzanou, Jan Hradil s manželkou Salomenou a Jakub Vaněk s manželkou Zuzanou ze Simře; Jan Mužík s manželkou Marinou z Bezuchova; Pavel Štěpán s manželkou Annou z Oprostovic; Jiří Václavík s manželkou Alžbětou z Horních Nětčic; Jiří Hleděný s manželkou Uršulou ze Žakovíc.

Rody význačnější rády si volí za křestní kmotry osoby výše postavené. Magdaleny, dceři Václava Sehnala a jeho manželky Magdaleny z Dolních Nětčic, byli 1. února 1694 za kmotry lipnický pan berní Martin Strafin a panna Tereza, dcera lipnického p. hejtmána Jindřicha Mikuše. Tytéž kmotry mělo 16. března 1691 nemanželské dítě Magdaleny Petrášovy z Dol. Nětčic a Václava Sehnala z Paršovic, legitimované potomním sňatkem 17. února 1692. Tereza Mikušová z Lipníka uvádí se při křtu dalších dětí Sehnalových z Dolních Nětčic již jako manželka Viléma Frýdlantského, obilního úředníka v Lipníku. Synu Pavla Paršovského z Paršovic a jeho manželky Kateřiny stála 7. září 1689 za kmotru vedle Jana Kostrucha z Rakova urozená panna Polexína Vinklarová z Malhotic. Antonínovi, synu Martina Zemana a jeho manželky Zuzany ze Simře byl 2. dubna 1689 za kmotra zase lipnický děkan Jiří Balšánek.

Mezi zajímavostí těchto matrik patří i skutečnost, že je tu v poměrně krátkém časovém rozpětí zapsáno narození a pokřtění několika nemanželských dětí, jejichž svobodné matky přišly na Záhoří z měst, jako na př. z Příbora, Hranic, Lipníka, Olomouce a dokonce i z Brna. Některé z těchto svobodných matek neudaly ani svého příjmení.

Jak bylo již shora řečeno, velká většina záhorských rodů, v těchto matrikách uvedených, již dávno ze Záhoří zmizela. Některá z těchto

příjmení znějí poněkud exoticky: Bzdoch, Bzdoušek (v Rakově), Diadia (Đađa), Sirda, Sralda, Herodes (v Blazicích). Pozoru zasluhuje jen ojediněle se vyskytující příjmení Pluta. Nechybělo tu ani jmen původu jistě cizího, jak to někde výslovně poznačeno (Ungarus, t. j. Maďar). Byli to patrně potomci cizího vojenského lidu, který za třicetileté války nejednou protáhl Záhořím a zde plenil a loupil.

Dr. Adolf Turek:

Platy panských zaměstnanců na panství dřevohostickém v letech 1617-1620.

Ve zbytcích někdejší fulnecké zámecké registratury, uložené nyní v zemském archivu v Brně, se zachovaly též m. j. i některé kusy, týkající se panství dřevohostického z doby Karla st. z Žerotína¹⁾ a Jana st. Skrbenského z Hřístě, který od něj Dřevohostice koupil. Jan st. Skrbenský je osobnost po mnohých stránkách zajímavá. Účastnil se v osudných letech 1619—1620 jako člen radikální strany mezi moravskými stavy odboje země proti Ferdinandovi II. a za své ideály nakonec položil r. 1627 i život v bitvě u Granova.²⁾

Než nás tu nezajímá jeho činnost politická, nýbrž hospodářská. Skrbenský se pilně staral o správu svých statků, prováděl četné přístavby na fulneckém i dřevohostickém zámku a p. Velmi se staral o hospodaření na obou panstvích, jak nám ukazují m. j. i smlouvy s ovčáky při jednotlivých dvorech na panství dřevohostickém od r. 1617, tedy od doby, kdy tento statek získal.

Tak uzavřel na př. 1. listopadu 1617 smlouvu s dřevohostickým ovčákem Michalem Fryčem či Fryčajem na 1 rok. Ovčák dostal za svou službu 11 zl. na hotovost, 2 měrice rži a denně stravu i chléb jako ostatní dvorská čeládka, mohl chovati pro sebe panskou krávu a své dvě svině a dvě husy, dále si směl osítí po záhonu zelí, řepy a konopí.

R. 1618 smluvil se Skrbenským Pavel Štefan, ovčák ve dvoře pavlovském, na půl roku poč. od sv. Jiří takový plat: 7 moravských zlatých, 6 měric rži, měrici žita (pšenice) a hrachu, po půl měrici kaše ječmenné a pohaničné. Podržel sobotní mléko; svého dobytka mohl chovati: 1 krávu, 2 svině, 3 husy, slepic 5 a kohouta. Smí si osítí záhon zelí, řepy i konopí. Dostane dále půl čtvrtně soli na 16 neděl a vědro pořádného piva z každého varu.

30. července 1618 byl »smluven« za ovčáka ze dvora lhotského Jan Pivka na jeden rok. Měl ročně 15 zl. na penězích, dále 2 čtvrtně rži, po jedné čtvrti žita, pohanky, ječmene, hrachu, 2 měrice ovsu

na chování psů, 4 špišky³⁾ soli, otopové dřevo, sobotní mléko. Jeho žena mohla chodit na trávu pro jeho dobytek s panskými »dívkami«, mohl si totiž držeti 2 krávy, 4 svině a 4 slepice. Konopí, zelí a řepy mohl osítí po 1 měrici. Pivkova smlouva byla prodloužena 29. července 1619 a znovu 30. ledna 1620 o půl roku.

Na rozdíl od ovčáka lhotského střídali se ovčáci pavlovští častěji. Už na podzim r. 1618 se stal ovčákem pavlovským po Štefanovi Bartl Richter z Bransdorfu (Brantice na Krnovsku?), uzavřev smlouvu na rok. Od chování každé stovky ovcí dostal 3 kopy rži a 1 kopu za celé stádo, dále po 1 kopě žita, prosa, pohanky, ječmene, ovsu (na chování psů), půl kopy hrachu, směl si chovati při panském dobytku 2 krávy, 4 svině a 5 ovcí, ostatní podmínky služby měl jako Štefan. Od 30. ledna 1619 do sv. Václava 1620 se však stal jeho nástupcem Jiří Kyndler, který měl služby 12 zl., půl vědra předního piva každé várky a vše ostatní jako jeho předchůdce až na to, že směl chovati jen 2 svině; dostával též stravu s ostatní čeledí.

30. července 1618 přijal místo dřevohostického ovčáka Jiří Montag na jeden rok. Obdržel 15 zl., 2 čtvrtně rži od každého sta ovcí, po 1 m. pohanky, ječmene, žita, hrachu, 2 m. ovsu na chování psů, směl si držeti 2 krávy, 4 svině a 4 slepice, a mohl osítí tolik zeleniny jako druží ovčáci na panství a žiti trávu jako lhotská šafářka, dále mohl podržeti sobotní mléko; dostával též vědro piva z každé várky, 4 špišky soli a veškeré otopové dříví. 29. července 1619 prodloužena byla Montagova smlouva na další rok.⁴⁾ Tento Montag setrval i nadále ve službách fulnecké vrchnosti téměř až do konce třicetileté války.⁵⁾

Pro zajímavost uvádím ještě dvě smlouvy s řemeslníky: 17. května 1618 »smluvil« Skrbenský Remeše rybníkáře z Kroměříže, na dílo při rybníku »oblanský«, aby hráze povejšil. Měl od provazce⁶⁾ plat 3 zl., na všechno dílo bečku předního, půl bečky zadního každé várky, 4 m. rži, 1 m. žita, po půl m. hrachu, prosné kaše i ječmenné kaše a špišek soli. — 26. října 1620 uzavřela smlouvu Skrbenského choť Elizabeth (Alžběta) Petřvalská s dřevohostickým ševcem Janem Hyrem, aby bral za pevnou cenu kůže z panského dobytka; měl platiti za kravskou a jalovičí kůži 1 zl. 7½ kr., za telecí 7½ kr. Za to měl šiti veškerou obuv paní Kačí i dívkám na dřevohostické tvrzi, a to nové boty za 28 gr., kdežto podšíť stálo 7 gr.⁷⁾

Jiné zprávy zachované v témže fasciklu poučují nás, jak hojně obilí vrchnost půjčovala (na př. na osev a p.) z dvorů fulneckého panství, bohatšího na obilí, do některých vsí panství dřevohostického (Žakovice, Nahošovice, Bezuchov, Oprostovice, Lipov, Hradčany, Pavlovice, Lhota, Radkov, Mrlín, Sovadina, Turovice, Křtomil, Šišma). Všechny tyto zprávy spolu se smlouvami ovčáků ukazují nám alespoň zčásti způsob, jakým se na statku dřevohostickém hospodařilo těsně před třicetiletou válkou.

¹⁾ Dovídáme se z nich na př. m. j. i o jinak neznámých bratrských zborech a jejich správci v Šišmě a v Žakovicích.

²⁾ Viz podrobně v mém čl. »Jan st. Skrbenský na Fulneku a Dřevohosticích«, Naše Valašsko, roč. VI.

³⁾ Špišek - malý soudeček. Viz Brandl, Glossarium, str. 338.

⁴⁾ Řezané cedule v Zem. archivu v Brně, orig. české, Fulnek XIX/17.

⁵⁾ Srov. Vlastivěda Mor., Fulnecký okres, str. 119.

⁶⁾ Provazec rybníkářský měřiti měl 22 loktů (Brandl, str. 279).

⁷⁾ Orig. české, Fulnek XIX/17.

Obrázky ze života naší šlechty v 16. století.

Několik dopisů z treboňského archivu rodiny ludanické.

1. Uroz. panu Mikolášovi Karvinskému z Karviny na Vel. Kunčicích.

Službu svou vzkazují uroz. a mně zvláště milý příteli pane Mikoláši. Zdraví a jiného všeho dobrého přál bych vám věrně rád.

Správu jest mi učinil Jan Pilar, služebník můj, že vám ta chrtice, kterou jsem vám poslal, dodána není. Vpravdě jsem to nerad slyšel, neb jistě byla předně dobrá. Než skutečně se k tomu přičiním, abych vás v krátkém čase chrtem dobrým neb chrtem opatřil. Při tom vám oznamuji, že jsem jakživ horských ohaříků neměl, jako na ten čas. Protož vás jako svého zvláště milého přítele prosím, že mně dva ohaříky dobré po tomto služebníkovi mém pošlete. Jednoho toho vlčatého a druhého nějakého dobrého. Pakli druhého na ten čas nemáte, poručil jsem služebníkovi svému dočkat, než u některého svého dobrého přítele objednáte. Té jsem naděje k vám, že na žádost mou tak učiníte a mně něco dobrého pošlete. Já se vám zase myslivostí i jiným dobrým přátelstvím odplatiti chci. Odpovědi žádám, s tím se vám na všem dobře a šťastně míti vinšuji.

Dán na Helfenštejně v pátek po sv. Petru v Okov. l. P. 1565.

Václav z Ludanic a na Helfenštejně.

2. Uroz. panu Mikolášovi Karvinskému z Karviny na Velk. Kunčicích.

Službu svou vzkazují . . . i se paní manželkou i s Mikoláškem vašim věrně rád.

Teď vám toho chrta a ne jiného podle přípovědi své posílám, kterému říkáme »Kment«. Jistě vám psátí mohu, že se nepamatuji, abych kterému příteli svému tak dobrého chrta dátí měl, pán bůh rač dátí, aby se vám též dobře podařil. Ti psi, které jste mi poslali, mně se nelíbí, neb jak v psaní svém dokládáte, že jednomu říkáte »Hayduk«, víte sám, že »hajduši« nikdy nic dobrého v Moravě nedělají. Protož je vám teď zase posílám. Než za to vás jako svého zvláště milého pana přítele prosím, že mi po tomto poslu, kterého k vám naschválně posílám toho psíka »Byka« s malou plosinkou pošlete. Za to se vám zase myslivostí a jiným dobrým přátelstvím rád odpláceti chci.

Dán na Helfenštejně v pátek po sv. Filipu a Jakubu l. P. 1565.

Václav z Ludanic a na Helfenštejně.

3. Uroz. panu Karlovi z Žerotína a na Starém Jičíně

p. ujcí a p. kmotru mému milému.

Službu svou vzkazují . . .
. jste mi slíbil, že k nám na Helfenštejn chcete přijeti a já se vás dočkat nemohu za to vás prosím, že dva chrty mladé, které na dvoře vašem pod Jičínem chováte, jednoho mourátého a

druhého plavého, po tomto pacholeti mně pošlete. Té jsem k vám důvěrností, že v tom mne neoslyšíte.

Dáno na Helfenštejně, ve čtvrtek po neděli Jubilate l. P. 1565.

Václav z Ludanic a na Helfenštejně.

4. Kněz Kašpar opat kláštera Hradiště panu Pětovi z Ludanic a na Rokytnici 25./1. - 1557.

Modlitbu svou vaši Mti vzkazují uroz. p. p. ke mně zvláště příznivý. Jakož mi psátí ráčíte, žádost toho majíc, abych vaši Mti jedněch hodiněk půjčil. V pravdě na žádost vaši rád bych to učinil, než sám v tom nedostatek mám. Ale však nic méně dal jsem před několika nedělemi Francovi zámečníkovi do Olomouce opravovati, pro kteréž poslati chci. Ač jsou-li opravené, na žádost vaši půjčiti a po svém poslu poslati chci. S tímž dej p. bůh, abych se s vámi v dobrém zdraví v brzku zase shledal.

5. Uroz. p. p. Bernartovi Bruntálskému z Vrbna a na Bruntále, panu bratru mně zvláště milému.

Službu svou vzkazují, urozený bratře můj zvláště milý. Zdraví i jiného všeho dobrého přál bych vám věrně rád. — Oznamuji vám, že jest p. bůh manželce mé dceru dátí ráčil. I jsem toho úmyslu tu neděli po sv. Matěji podle řádu křesťanského dátí ji okřtiti. Za to vás, jako svého zvláště milého pana bratra prosím, že ke mně do Lipníka tím zájezí v sobotu den sv. Matěje k večeri přijedete a kmotrem mé dceři budete. Jsem té naděje k vám, že tak učiníte. Rád se vám zase v dobrém přátelství odplatím, odpovědi žádám.

Dán v městě Lipníku v sobotu po sv. Pavlu na v. obrác. l. P. 1565 - 27./1.

Václav z Ludanic a na Helfenštejně.

Pozn.: Na křtiny zve také Oldřicha z Kounic a na Veselíčku i s manželkou a manželku p. Čenka z Lipého.

Drobné zprávy.

Dr. Josef Spisar:

Kněz Václav, farář v Lipníku r. 1560.

V Čes. Krumlově v archivě panství, signatura II A 3 P 9, uchovává se listina, která má původcem svým ř. k. faráře v Lipníku z r. 1560. Jest psána česky, vlastnoručně na adresu:

»Vysoce urozenému pánu, panu Václavovi z Ludanic a na Helfenštejně, pánu na mně milostivě laskavému, J. Mti.

Modlitbu svou vzkazují V. Mti vysoce urozený pane, pane mně milostivě a laskavě příznivý. Pán Buoh všemohoucí rač V. Mti dlouhé zdraví a šťastné panování a při tom jiné všecko dobré dátí. Toho bych V. Mti jako pánu svému milostivému věrně rád přál.

Milostivý pane, dal jest mi správu kněz Jan, farář oseký, že by od V. Milosti dotejkán byl přede všemi lidmi z nějakých neřádných věcí a chování lechkých žen na faře, pro kteroužto věc hrozí, že i kyjem jej z fary vyhnati ráčíte. Já V. Mti za to prosím, že takový omylný správe, která V. Mti dána jest, věřiti neráčíte, a to, když by o některém z nás kněží k V. Mti jaká správa přišla, jej k sobě obeslati ráčíte, aby ta osoba, na nás se žaluje, tu přeptána byla, neb i sv. Pavel praví: (Tim.

5.) »Proti knězi nepřijímej žaloby, leč pod dvěma neb pode třmi svědky«; neb, když jest u mne byl, choval se, jakž na dobrého kněze slušelo, ano i lidé, u nichž správcím jest, o jeho chování nic zlého povědět neumějí. Ale, když sou to mnozí od V. Mti slyšeli, bezpochyby že o něm tak smejšlejí i mluví budou, a tak v počátku kněžství svého zleččen bude. Proto oznamuji V. Mti, že takový pohružky V. Mti kněz Jan se obáváje, konečně se hnouti a z fary vystěhovati chce. A tak z toho pošlo by nejedno zlé. V. Mti žádám, že mi psaním svým oznámiti ráčíte, jaká vůle a oumysl V. Mti při tom jest, má-li puštěn čili zdržen býti, abych rozkaz i radu V. Mti maje, věděl se při tom jak zachovati.

A s tím dejž se Pán Buoh všemohoucí V. Mti na všem dobře a šťastně míti a cesty V. Mti podle vůle své řídit i spravovati.

Datum pondělí před Sv. Duchem léta 1560.

Kněz Václav, farář v Lipníku.

Tato listina je po mnohé stránce pozoruhodná. Dává nám doklad, kdo r. 1560 zastával místo ř. k. faráře v Lipníku i v Oseku, jak se zaujal svého oseckého spolubratra a jaké asi byly sociální poměry ř. k. kněží pod vrchností pana Václava z Ludanic, který přiznával se k víře Českých bratří. Zajímavá je i okolnost, jak se dostal list faráře Václava do Krumlova? Dcera totiž pana Václava z Ludanic na Lipníku a na Helfenštejně vdala se r. 1580 do Českého Krumlova za Petra Voka a tam i zemřela 22./6. 1601.

Kateřina byla poslední svého rodu. Tak tedy dostal se list i s jinými archivními listinami do Č. Krumlova, který byl původně odeslán na Helfštýn jejímu otci.

Obsahem poučuje nás list o velmi zdvořilé formě, kterou činí jakoby výtku své vrchnosti, že nevyšlechl napřed faráře ř. k. z Oseka a prostě uvěřil zprávám o jeho nesprávném chování.

Řed. Mikuláš Klapal, předseda Zemského chmel. spolku, Tršice:

Moravské chmelařství v roce 1883.

Rok 1883 jest zapsán zlatým písmem v historii moravského chmelařství, neboť v tomto roce založen byl Chmelařský spolek v Tršicích, který po dobu 57 roků svého trvání byl nejen skvělým majákem moravského chmelařství a jeho důstojným reprezentantem, nýbrž i šířitelem zemědělského pokroku v celém moravském chmelařském kraji.

Prvé stanovby Chmelařského spolku byly zaslány dne 26. května 1883 místo-držitelství ku schválení a tímto také dne 8. června 1883 schváleny. První valná hromada konána dne 5. srpna a za členy přihlásilo se 106 pěstitelů chmele. Ve schůzi výboru dne 9. srpna 1883 zvolen pak prvním předsedou spolku zakladatel novodobého moravského chmelařství, Hynek Florýk, rolník z Tršic, místopředsedou Jan Bém z Tršic, jednatelem dosud žijící lékař František Hradil, pokladníkem Alois Drápal z Tršic, členy výboru dosud žijící Antonín Bém, dále již dávno zesnulí Antonín Vybíral, Ed. Lakomý, Josef Vláčil, vesměs z Tršic, pak Jan Přindiš z Lipňan, Jan Doležel z Práslavic, Šimon Nádvorník z Lazniček, Josef Metelka ze Zákřova, František Zapletal ze Suchonic, Theodor Šváb ze Suchonic, Max Kubáč z Penčic, řed. Uhlíř z Přerova, Machanec z Lipníka, Veselský z Majetína, a za náhradníky: Josef Zách, František Závodník, Ant. Hanusa, František Řihák, vesměs z Tršic, dále Adolf Pospíšil z Práslavic, A. Veselský z Nelešovic a za revisory: Jan Bém, František Sova a Tom. Prečan z Tršic.

Ve schůzi dne 16. srpna jmenován dopisujícím členem pan Šmaher, redaktor Kvasu v Praze a Občanská beseda v Zatci. V této schůzi zvolen též Antonín Bém z Tršic zapisovatelem chmelařské statistiky.

Druhá valná hromada konána 23. září 1883 za předsednictví Hynka Florýka a za přítomnosti 38 členů. Jednatel František Hradil přednesl první zprávu o stavu a cenách chmele v cizích chmelařských krajích. Ve volných návrzích vybízí předseda Hynek Florýk přítomné, aby se dohodli o tom, zda se má někdo vyslati do cizích chmelařských krajů za účelem zjištění cen chmele. Pan Ambrož Bém navrhuje, aby se tam vyslal někdo rafinovaný, aby tam zejména s obchodníky chmelem dobře pořídil.

Ceny chmele v roce 1883 byly poněkud nižší roku předcházejícího a cena na Tršicku pohybovala se kolem 115 zl., na Žatecku od 224—330 zl. Nově vysázen chmel v Dolním Újezdě u Lipníka n./B., v Slaviči u Lověšicích a Brodku u Přerova, ve Velké Bystřici a Bystrovanech u Olomouce.

Za vydávání a redakci odpovídá Antonín Fröhlich v Dol. Újezdě.

Tiskem knihtiskárny Jar. Strojil v Přerově.

Jaroslav Petřivalský

fotografický závod,

Lipník n. Beč.

FOTOPOTŘEBY.

Milotický hospodář a Praktický rádce, odborné obrázkové časopisy, vychází v Miloticích nad Bečvou. Upozorňujeme na tyto časopisy rolníky, zahrádkáře a chovatele drobného zvířectva. Vyzádejte si ukázkové výtisky. Budete jistě spokojeni!

Národní pospolitost českých hospodyněk odráží se výstižně v každém čísle Lípy, a to jak v ideových, tak praktických článcích. Lípa má tradici dobrého rádce i informátora českých žen a proto jest po čtvrtstoletí tak oblíbena. Stará se o zdraví rodiny na př. články: Od kdy jest vlastně člověk stár, v článku o léčení cukrovky doporučuje nemocným šťávu fazolovou a zelnou, na které se úplně zapomíná. Modní předlohy Lípy přinášejí modní halenky, šaty a kostýmy, a pamatuje vždy na naši mládež, děvčátka i hochy, pro něž přináší velmi praktické předlohy šatů a střihy na střihové příloze. K zajímavým a cenným rubrikám hospodyňským a zdravotním připojuje se zajímavá tribuna mladých, v níž otištěny jsou hlasy naší pracující i studující mládeže. Romány, úvahy, referáty ze života kulturního a řada obrázků jsou cenným doplňkem pestrého obsahu Lípy. Lípa je tribunou českých hospodyněk, proto je v každé domácnosti vítána. Časopis stojí pouze K 1.10, střihová příloha s přesnými střihy a vzory k vyšívání 2 K. Pište si o číslo. Administrace Lípy, Praha-Smíchov, Husova 7.

10. jubilejní ročník knihovny »JITRO« obsahuje letos zvláště vybrané knihy významných spisovatelů pro mládež.

A. Kutínová: *Gabra a Málinka v čarovné zemi*. Je to už čtvrtá kniha o těch dvou neposedách — ale může ji číst každý, kdo první tři nečetl. Pobaví se náramně také. Roztomilé jsou i četné obrázky profesora O. Cihelky.

Antonín Zhoř: *Poctivý abe*. Na pohled dobrodružná povídka, ve skutečnosti uchvatný život Abrahama Lincolna, velikého bojovníka za práva utlačovaného člověka. Kniha nejen uchvátí, ale působí i neobyčejně výchovně. Výstižné obrázky kreslil k ní O. Cihelka.

Dominik Filip: *V srdci české divočiny*. Ocítáme se v době slavného krále »železného i zlatého« Přemysla Otakara II. V pestrých obrazech rozvíjí se před námi život dávných předků našich. Krásné ilustrace prof. F. Doubravy.

Vitalij Bianki: *Čtyřlícitý medvěd*. Děti rády čtou o zvířatech a dobrodružstvích. Zde mají dobrodružství plno — a pravdivých. Kniha také potěší zajímavými a poučnými obrázky F. Doubravy.

Jan Kudela: *Uprchlík z pralesa*. Pestrý děj líčí osudy podkarpatského pašáčka Andreje. Mnoho půvabných ilustrací prof. Doubravy.

Všechny knihy stojí 123 K za brož., vázané ve velmi pevných celoplátěných vazbách za 157 K. Objedn. vyřídí Vydavatelský odbor ÚSJU, Brno, Dvořákova 1.

JOSEF JUST

vlastní výroba a sklad hudebních nástrojů

Přerov - Pasáž

Opravy odborně a levně. - Piana. - Gramofony.

Krásná publikace

Lipník nad Bečvou, město a okres

Uspořádal K. Žurek.

Vytiskla knihtiskárna F. Obziny ve Vyškově.

Původní cena brož. výt. 60 K,

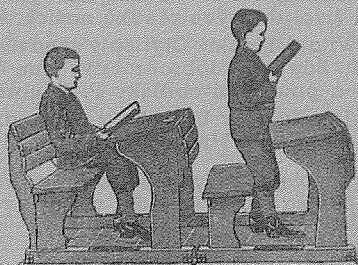
zbytek nákladu à 30 K v knihkupectví

V. Pátek - Lipník n. Beč.

Školní nábytek

všech konstrukcí: dřevěné,
železné i z ocelových tru-
bek autogenicky svařova-
ných, vyrábí

První odborný závod
školního nábytku

František Talla a spol.,

Cukrovarská 3, tel. č. 182.
Vlastní vynálezy. Prospekty zdarma.

Přerov
